

Best practice

โรงเรียนชาวนาบ้านโป่งสวรรค์

หมู่ที่ ๑๓ ตำบลดอนแสลบ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

อำเภอยะหา

ร่วมกับ

สำนักงานเกษตรอำเภอยะหา

โรงเรียนชาวนาบ้านโป่งสวรรค์

หมู่ที่ ๑๓ ตำบลดอนแสลบ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี

๑. ข้อมูลทั่วไป

ตำบลดอนแสลบ เป็นตำบลหนึ่งใน ๔ ตำบลของ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงเหมาะสำหรับการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ประชาชนประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ด้วยพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง ไม่มีคลองชลประทาน ฤดูร้อนอากาศร้อนจัดและแห้งแล้ง ฤดูฝน มีปริมาณน้ำฝนน้อยและฝนไม่ตกตามฤดูกาล ซึ่งพื้นที่การเกษตร ส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตชลประทาน โดยต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน การเพาะปลูกพืชจะเป็นแบบเดิมๆ ยังขาดความรู้ และเทคโนโลยีทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

จากปัญหาด้านการเกษตรในข้างต้น จึงสร้างแนวทางการพัฒนาการเกษตร ที่เน้นหนักไปที่ เกษตรกรชนิดพืช และพื้นที่เพาะปลูก โดยพิจารณาเลือกเกษตรกรและพื้นที่บ้านโป่งสวรรค์ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลดอนแสลบ และชนิดพืช คือ ข้าวนาปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งจะเป็นต้นแบบของการทำการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ การสร้างความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาปฏิบัติใช้ การทำการเกษตรอยู่คู่ชุมชน และที่สำคัญอีกอย่าง คือ การทำการเกษตรภายใต้พระบารมีขององค์พระพุทธเมตตาประชาไทย ไตรโลกนาถ คันธาราฐอนุสรณ์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทย

การรวมกลุ่มเป็นโรงเรียนชาวนาบ้านโป่งสวรรค์ โดยใช้การเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นวิธีการในการพัฒนาเกษตรกรด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เหตุและผลในการพิจารณาตัดสินใจเพื่อการจัดการใช้แปลงเรียนรู้เป็นแหล่งหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน และการหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมาย

๒. วัตถุประสงค์

๑. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีบริเวณรอบองค์พระพุทธเมตตาประชาไทยฯ มีการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาการเกษตรกร โดยเป็นพื้นที่สืบทอดด้วยความศรัทธาและบารมีขององค์พระฯ

๒. เกษตรกรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาปฏิบัติใช้

๓. เกษตรกรมีความรู้เรื่องการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ และการเพิ่มมูลค่าด้วยการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๔. เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมของตน

๕. เป็นต้นแบบของการรวมกลุ่มอย่างยั่งยืนในนาม “โรงเรียนชาวนา” ของชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ ต่อไป

๖. เกษตรกรได้พัฒนาเป็น “เกษตรกรต้นแบบ” หรือ Smart Farmer และเป็นไปตามนโยบายรัฐบาล คือ เกษตรกร ๔.๐

๓. วิธีการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ Best Practice

๔. ขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน

๔.๑ เขียนโครงการและวางแผน เพื่อกำหนดกิจกรรมและหลักเกณฑ์เพื่อประกอบการพิจารณาเลือกพื้นที่ เกษตรกร และชนิดพืช เพื่อให้ตอบสนองและแก้ปัญหาของชุมชน

๔.๒ เลือกพื้นที่ เกษตรกร และชนิดพืช โดยมององค์ประกอบหลายๆด้าน ที่มีส่วนช่วย ส่งเสริม และสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์มาช่วยประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมฝึกอบรมต้องมีความสมัครใจและเต็มใจเป็นสำคัญ

๔.๓ ชี้แจง พุดคุย และสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรที่เลือกมาร่วมโครงการ พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน เพื่อร่วมกันสร้างประโยชน์ร่วมกันในชุมชน

/๔.๔ ร่วมกับ...

๔.๔ ร่วมกับเกษตรกรในการวางแผนกิจกรรมที่จะทำด้วยกัน โดยใช้หลักการของการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มาพัฒนาเกษตรกรด้วยวิธีการทำงานร่วมกัน ลงมือปฏิบัติจริง มีแปลงนาเรียนรู้(แปลงสาธิต) มีห้องเรียนธรรมชาติ แสดงออกด้วยการระดมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน เกษตรกรกับเกษตรกร เกษตรกรกับเจ้าหน้าที่

๔.๕ ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้ ในหลักการของการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

- เรียนรู้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูกข้าวปี(๔เดือน โดยประมาณ) เริ่มตั้งแต่ก่อนการเพาะปลูก จนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

- มาเข้าร่วมฝึกอบรม จำนวน ๑๖ ครั้ง(อาทิตย์ละ ๑ วัน หรือ เดือนละ ๔ ครั้ง)

- กำหนดกติการ่วมกันในการฝึกอบรม

- มีแปลงนาเรียนรู้ แปลงนาเปรียบเทียบ และห้องเรียนธรรมชาติ(โรงนา/เถียงนา/หังนา)

เป็นสถานที่หลักในการเรียนรู้

- มีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม

- เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ทำจริง เห็นจริง และรู้จริง เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจด้วย เหตุและผล โดยร่วมคิดร่วมแก้ไขบนพื้นฐานความจริง

- เรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเกษตรกรด้วยกัน รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิด จากวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ จากเจ้าหน้าที่เกษตร

- เนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์จะแตกต่างกันไปตามอายุข้าว เพื่อสร้างความเข้าใจการจัดการในแต่ละช่วงอายุ

- เรียนรู้ระบบนิเวศในนาข้าว รู้จักแมลงศัตรูธรรมชาติ แมลงศัตรูข้าว(แมลงดีแมลงร้าย)

- มุ่งเน้นการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทน

- สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่อง ดินและปุ๋ย โดยส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ย

ชีวภาพ

- การขอรับรองคุณภาพข้าว จี เอ พี (GAP : Good Agricultural Practice แปลว่าเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม) จากกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- เรียนรู้วิธีการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการเพิ่มมูลค่า

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวในด้านบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้จากการแปรรูปข้าว

- การให้ความรู้ด้านการตลาด เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น

- การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาเป็นแนวทางในการทำการเกษตร โดยปรับการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเป็นการผลิตพืชผสมผสาน

๔.๖ การติดตามและประเมินผล ตลอดช่วงเวลาของการเรียนรู้จนเสร็จสิ้นกิจกรรมของโครงการ

๕. ผลการดำเนินงาน

๕.๑ จัดตั้งกลุ่ม “โรงเรียนชาวนาบ้านโป่งสวรรค์” โดยได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในนาม “หอมกระเจา” ภายใต้การรับรองของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕.๒ ผ่านรับรองคุณภาพข้าว จี เอ พี (GAP : Good Agricultural Practice) จากกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕.๓ มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีรอบองค์พระพุทธรเมตตาประเทศไทยฯ จาก ๓ หมู่บ้าน(หมู่ที่ ๒ บ้านพนมนาง, หมู่ที่ ๑๓ บ้านโป่งสวรรค์, หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองเจริญทรัพย์) ผ่านการฝึกอบรม จำนวน ๒๒ ราย

๕.๔ เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตข้าวนาปี(โดยเฉลี่ย) จากเดิม ๓,๑๕๐ บาท เป็น ๒,๓๕๐ บาท(ข้าวนาปีนอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก)

๕.๕ ผลผลิตข้าวเปลือกเพิ่มขึ้น ๕๕๐ กิโลกรัม/ไร่ จากเดิม ๓๕๐ กิโลกรัม/ไร่(ข้าวนาปีนอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก)

๕.๖ ผลผลิตข้าวเปลือกที่ได้มีความปลอดภัยจากสารพิษ

๕.๗ มีการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร บรรจุภัณฑ์ในรูปแบบของสุญญากาศและบรรจุกระสอบ

๕.๘ การปรับเปลี่ยนสถานที่ฝึกอบรมเป็นตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตร คือ ตลาดเกษตรโรงเรียนชานา

๖. บทเรียนที่ได้รับ

๖.๑ การมีส่วนร่วมในรูปแบบกลุ่มต้องมีเจ้าหน้าที่เป็นแกนหลักในช่วงแรก

๖.๒ ความเชื่อมั่นระหว่างเกษตรกรด้วยกัน จะส่งผลให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

๖.๓ เจ้าหน้าที่ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับเกษตรกร ซึ่งเป็นความมั่นใจของเกษตรกร

๖.๔ การเรียนรู้โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน

๖.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางหน่วยงานขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

๖.๖ เกษตรกรมีความรักในอาชีพเกษตรกรรม มีความหวงแหนพื้นที่การเกษตรของตนเอง

๖.๗ เกษตรกรจะเป็นเกาะแก้วให้กับองค์พระพุทธรเมตตาประเทศไทยฯ

๗. ปัจจัยความสำเร็จ

๗.๑ การให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเกษตรกร ผู้นำชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่

๗.๒ เกษตรกรเจ้าของพื้นที่แปลงนาหรือพื้นที่ที่ทำกิจกรรมโครงการให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

๗.๓ การได้รับดูแลและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

๗.๔ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอื่นๆ ทั้งจากเอกชนและราชการ

๗.๕ ความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ข้าราชการผู้รับผิดชอบในโครงการนี้

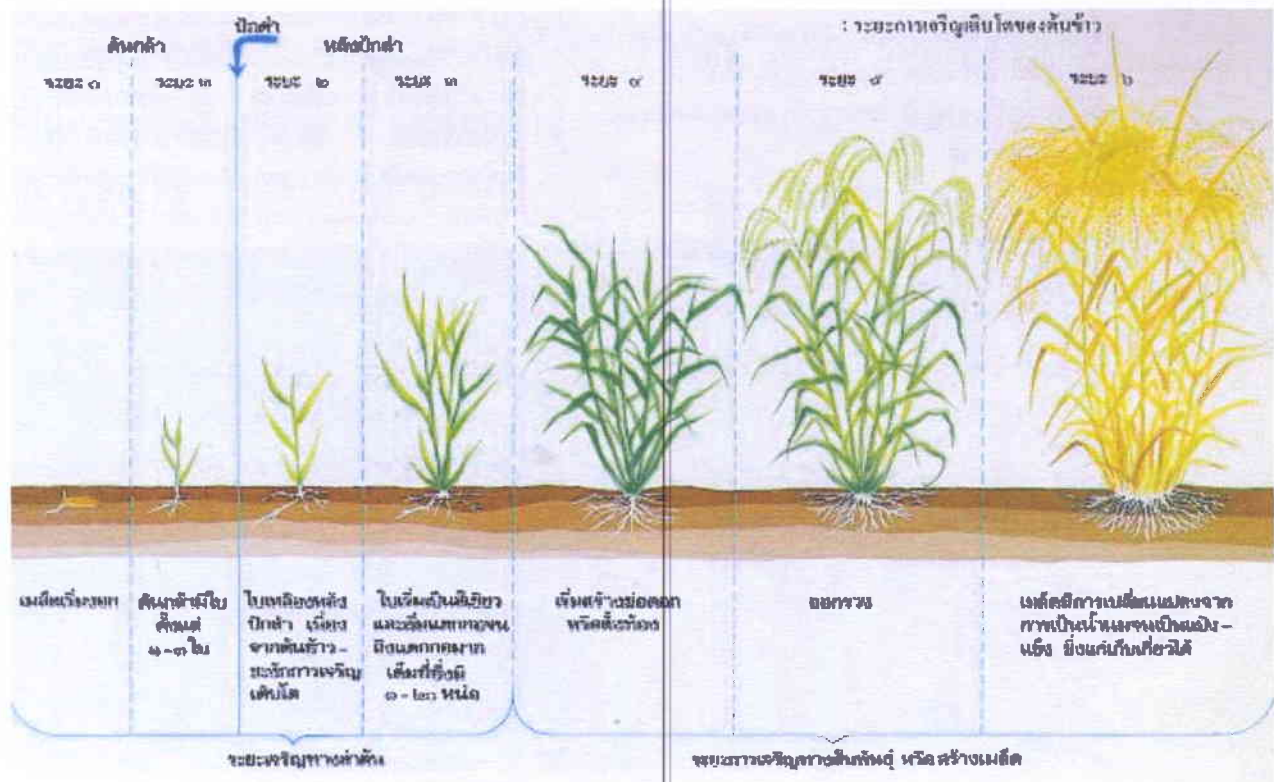
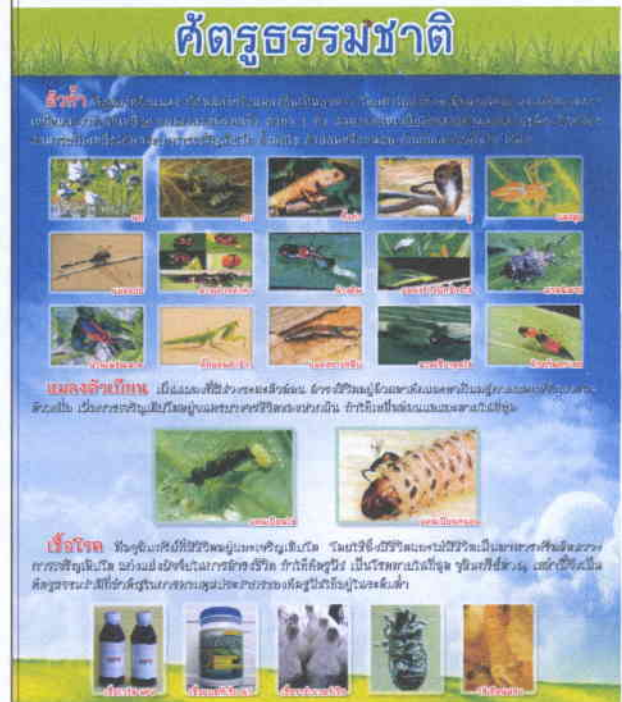
๘. การเผยแพร่/การได้รับการยอมรับและ/หรือรางวัลที่ได้รับ

๘.๑ การยอมรับของชุมชนทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ โดยผ่านทางการประชุมต่างๆ

๘.๒ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางโซเชียลไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์, เฟสบุ๊ก, ไลน์

ภาพถ่ายกิจกรรม

การเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ลงแปลงเกษตรเพื่อสำรวจติดตามสถานการณ์แมลงศัตรูข้าว

พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสริมวิชาการความรู้ใหม่ๆ

ทำความรู้จักแมลงชนิดต่างๆ ในนาข้าว

เรียนรู้และแยกแยะแมลงดีและแมลงร้ายในนาข้าว

ชี้แจงทำความเข้าใจสมาชิกเกษตรกร

ทีมเกษตรกรโรงเรียนชานา

ลงพื้นที่จริงในแปลงนาข้าว

บรรยายสรุปจากการลงแปลงนาข้าว

แมลงต่างๆ ปรากฏหน้าตาเป็นอย่างไรมาเรียนรู้กัน

ทำความเข้าใจอย่างแท้จริงเรื่องแมลงในนาข้าว

ขั้นตอนการคิดและพิจารณาจากการลงแปลงข้าวจริง

เรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดกับต้นข้าวในนาข้าว

เมื่อลงนาข้าวแล้ว ก็มาสรุปปัญหา และแนวทางดำเนินการร่วมกัน

ว่าที่ร้อยตรีศุภมงคล บุษาย้ายเทศ นายอำเภอห้วยกระเจา
พบปะพูดคุยและให้แนวทางการดำเนินการของกลุ่มกับสมาชิก

เมื่อลงนาข้าวแล้ว ก็มาสรุปปัญหา และแนวทางดำเนินการร่วมกัน

ว่าที่ร้อยตรีศุภมงคล บุษายายเทศ นายอำเภอห้วยกระเจา
พบปะพูดคุยและให้แนวทางการดำเนินการของกลุ่มกับสมาชิก

ร่วมกันผลิตสารชีวภัณฑ์ ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ตามแนวทางการทำเกษตรอินทรีย์

ทำสารสกัดจากจากสะเดา เพื่อใช้ในการป้องกันศัตรูของต้นข้าว

ทำการขยายเชื้อ ปิที ไว้กักัดหนอนในนาข้าว

นำตัวอย่างต้นข้าวมาพิจารณาร่วมกัน

การร่วมกันคัดข้าวสารหอมกระเจา เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมกระเจา

พิธีเปิดโรงเรียนชาวนาบ้านโป่งสวรรค์

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙

ร่วมหวานเมล็ดพันธุ์ข้าวลงในแปลงนาสาธิต

จากโรงเรียนชวานาก้าวต่อไปเป็น “ตลาดเกษตรโรงเรียนชวานา”
ซึ่งเป็นตลาดที่จำหน่ายสินค้าเกษตรของกลุ่ม และเกษตรกรในพื้นที่

ว่าที่ร้อยตรีศุภมงคล บุษายายเทศ นายอำเภอห้วยกระเจา
ให้การสนับสนุนสินค้าเกษตร ณ ตลาดเกษตรโรงเรียนชวานา

นายธจิต ประกอบธรรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแสลบ
ร่วมดูกิจกรรมของกลุ่มและให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ

นายสุริยา สุธาญ ปลัดอำเภอห้วยกระเจา เยี่ยมชมและอุดหนุนสินค้าเกษตร

“เมล่อน” สินค้าเกษตรที่ได้รับความนิยม ของตลาดเกษตรโรงเรียนชานนา

การจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว ณ ตลาดเกษตรโรงเรียนชานนา

บริเวณรอบๆ โรงเรียนชานา

แปลงนาสาธิต

